

Zelené roky (2. část)

Dozorčí roty

Každá budova měla u vchodu stolek a u toho musel po celou dobu služby být dozorčí, nebo pomocník dozorčího roty. Oba měli jako znak své služby červené šňůry a byli vyzbrojeni útočným nožem pověšeným na opasku; nůž většinou sloužil na otevírání konzerv, takže o nějaké zbrani není možno mluvit, případné zranění mohlo útočnickovi způsobit maximálně otravu krve. Dozorčí měli za úkol hlídat budovu, vyhlašovat budíček a různé nástupy, hlavně na rajony. Kontrolovat úklid a večerku. Zapisovat, kdo kam šel, včetně vycházek. Nejdůležitější věcí bylo při příchodu dozorčího útvaru, nebo některého z velitelů, panáčkovat pěkně v pozoru, zdravít a podávat hlášení. Ještě mnoho dalších a dalších povinností bylo s touto službou spojeno. Přesto se hlavně noc dlouho vlekla a vojáček, aby neusnul, napsal dopisy i těm, které ani neznal. Pomocník dozorčího, většinou voják, to bylo děvče pro všechno. Obzvlášť když měl za dozorčího nějakého frajtra s čerstvou frčkou. Tyto služby jsem nikterak nemiloval, buzerovat kamarády, později i bažanty, mne nijak nebavilo. Navíc při této službě byla ideální možnost přijít k nějakému průseru.

Strážní služba

Raději, než dělat šaška někde na rotě, jsem chodil do stráže. Tam jsem odpovídal sám za sebe, a když jsem dodržoval pravidla, byla služba relativně klidnější. I když chodit v mrazu, nebo dešti kolem objektu, nebo stát v budce, nebyl na Vysočině žádný med, ale dalo se to lépe vydržet než nějaká buzerace na rotě. Ve stráži jsme i s mazáky měli lepší vztahy, zřejmě z toho důvodu, že jsme se pohybovali s ostře nabitými samopaly. Velitelem stráže býval někdo z poddůstojníků, na něž neměl nikdo obzvlášť spadeno.

Jednou jsme šli do stráže a dozorčí útvaru byl jeden z těch mladých ambiciozních poručíků. Nástup a poučení trvalo skoro hodinu. Soudruh poručík zkoušel každého strážného z povinností a strašil všechny vojáčky, hned diverzanty, hned zase vojenským soudem, takže jsme šli do služby patřičně vylekaní a s hodinovým zpožděním. Před námi sloužící stráž už měla obavu, že už je snad neprijde nikdo vystřídat.

Konečně jsme se dostavili na strážnici a velitel se závodčím nás rozmístil na stanoviště. Služba probíhala celkem v pohodě až do noci. V noci se zachtělo dozorčímu útvaru udělat kontrolu, zda stráž plní své povinnosti a nespí. Samozřejmě nenahlásil nic na strážnici a šel přímo zkontrolovat strážného na obchůzce. Kamarád viděl, že se tam v šeru někdo blíží. Předpokládal, kdo to asi bude, ale postupoval přesně podle řádů, natáhl samopal a zařval: „Stůj nebo střelím.“ Déveťák samozřejmě nepředpokládal, že bude na něj někdo tak ostrý, začal vykřikovat, že je dozorčí útvaru a podobně. Ládík trval na svém a zavelel „Nepoznávám! Osviňte si obličej!“ Důstojník baterku neměl, tak další povel byl: „K zemi!“ A tak milý poručíček, když viděl, že sranda skončila, se rozplácl do kaluže a poležel si v ní dobrou půlhodinku, než Ládíka stojícího se samopalem nad dozorčím útvaru, přišel velitel stráže se závodčím vystřídat. Nejlepší na tom bylo, že Ládík musel být za vzorný výkon strážní služby ještě velitelem praporu odměněn. Poručík sice hledal nějakou záminku, jak se pomstít, ale nějak se mu nedařilo ji najít.

To u sousedního útvaru dopadl podobný případ tragicky. Též tam měli takového parchanta, který měl na strážné spadeno a občas se mu podařilo dostat někoho do basy, nebo až před vojenského prokurátora. Strážní si dávali na něj pozor a jednou, když v noci přelézal plot, aby

strážného překvapil, byl nemile překvapený, když na tom plotě zůstal přišitý dávkou ze samopalů. Následné vyšetřování ukázalo, že strážný postupoval správně podle předpisů pro střežení přísně tajného vojenského objektu.

Jelikož jsem měl při strážích kolem objektu dost nachozeno a znal jsem to i potmě, byl jsem druhým rokem dost často stavěn jako velitel stráže. Protože jsem měl ve strážích rozumné spolubojovníky a hodně štěstí k tomu, nikdy jsme neměli žádný průser. Když bylo pěkně, tak to byla krásná procházka. Občas byl v elektrických drátech nějaký zajíc a na podzim bylo kolem tolik žampionů a bedel, že jsme měli na strážnici stále nějaké dobroty. Samozřejmě jsme museli spolupracovat s kuchaři, kteří nám za dodávku zvěřiny, nebo žampionů dali nějaké sádlo navíc, abychom si mohli též něco na kamnech značky Petra umístit na strážnici ukuchtit.

Součástí stráže byl i voják v budce u vchodu do kasáren. Ve dne to byla otravná služba. Stále zdravit všechny důstojníky přicházející do kasáren. Výhoda byla v tom, že v případě nějaké cizí vyšší šarže, nebo aut dovážejících proviant, byl zavolán dozorčí útvar. V noci voják sloužil jako strážný. Stát hodinu v budce ve větru a dvacetistupňovém mrazu bylo horší než pochůzka kolem plotu objektu.

Dalším problémem při strážní službě byla manipulace s náboji. Při nasazování a vyndávání zásobníku občas došlo k tomu, že se nějaký náboj ztratil, nebo zapadl do sněhu a při ukončení služby z toho byly problémy. Pro tento případ si většina vojáků při ostrých střelbách nějaký náboj uspořila. Bylo to sice trestné, ale pořád lepší, než absolvovat kolotoč při zdůvodňování ztráty patrony.

Vojáci si občas vyráběli suvenýry, jejichž součástí byla nábojnice. Nábojnice a také kulky šlo nasbírat na střelnici, ale byly většinou poškozené. Jednou též jeden takový kutil, chtěl získat nové kulky a tak vysypal ze zásobníku náboje na stůl a začal vytahovat krásné nové kulky a nahrazoval je použitými. Mezitím se na strážnici dostavil důstojník na kontrolu.

Kutil bleskurychle shrnul svůj arzenál do šuplíku a po odchodu kontroly pokračoval. Samozřejmě prach z patron se mu při tom vysypal a tak při kompletaci nábojů je dávkoval metodou „přiměřeně podle oka“

Čtvrtletně se sady nábojů používaných ve strážích měnily za nové a obnošené náboje se použily při cvičných střelbách. Zřejmě takových kutilů bylo povíce, protože střelby dopadly neslavně, neboť některé náboje byly tak slabé, že střela nevyletěla ani z hlavně. Druhé měly naopak takovou razanci, že jsme do kasáren nesli asi pět zničených samopalů. Zbrojmistr se převelice divil, jakými špatnými zbraněmi nás armáda vybavila.

Když jsme u těch cvičných střelb. Jednou si na velitelství v Brně usmysleli, že půjdeme házet ostré útočné granáty, kterým už prošla záruční lhůta. Na auta V3S bylo naloženo kromě vojáků i několik beden s tímto zbožím. Do Gazu si sedl velitel střelb se staršinou a pyrotechnikem s jeho proprietami a vyjeli jsme. Když jsme dojeli na střelnici, velitel střelb si nás nechal nastoupit a po důkladném poučení jsme po jednom postupovali do okopu, kde nám staršina vydal granát, který jsme hodili na cíl. Pokud jsme nehodili minimální vzdálenost, nebo byl granát nějaký aušus, neodjistil se a zůstal ležet. To byla chvíle pro pyrotechnika, který se opaloval opodál. Pomalým krokem se došoural ke granátu, položil těsně vedle něj kostičku tritolu se zapíchnutou rozbuškou a kouskem zápalné šňůry. Zapálil ji a pomalu odkráčel do bezpečné vzdálenosti, zalehl a opaloval se dál. Nálož i s granátem

bouchla a pokračovalo se ve výcviku. Pyrotechnika při jeho podřimování vůbec neobtěžovaly výbuchy, ani zvuk svištících střepin

Zajímavě skončilo házení granátu pro skladníka Lojzu. Ten byl plný odhodlání, kam až s granátem hodí a podobných silných řečí. Odhodlaně vzal granát do ruky, vytrhl pojistku, zbledl a začal strkat odjištěný granát staršinovi zpět do rukou. Ten neztratil duchapřítomnost, opatrně granát převzal a zahodil co nejdále. Ještě granát nevybuchl a milý Lojzík obdržel od něj takový kopanec kanadou do zadku, že ještě týden chodil, jako kdyby měl něco v gatích. Před dalšími kopanci se zachránil útekem z okopu až k zaparkovaným autům. Samozřejmě, že ostudě neutekl, neboť po návratu byla nejdůležitější zpráva o Lojzově exhibici.

Soutěž československo - ruské techniky.

U našeho útvaru byly dvě skupiny šoférů. Jedna, která zajišťovala běžnou přepravu v dopravní četě. Jako vozidla měli osobní auta GAZ, sanitu T 805, valníky PV3S. T 111 a několik tahačů T 141. Do druhé skupiny patřili šoféři tahačů ZIL, které jezdily s návěsy, na nichž se převážely protiletadlové rakety. Šoféři se pořád mezi sebou štengrovali, která auta jsou lepší. Šoférům ZILů nezbylo, než hájit balšuju sovětskuju techniku.

Jednou v pátek odpoledne, když důstojníci odešli z kasáren, uspořádali soutěž v tom, které auto je silnější. Mezi tahač T 141 a ZIL zapřáhli nejsilnější lano, které v garážích našli a začali se přetahovat. Jako místo pro souboj vybrali asfaltovou cestu na nádvoří mezi dvěma branami vzdálenými od sebe asi 100 metrů. Zpočátku to vypadalo, že vyhraje Tatra, protože táhla ZIL za sebou kus ke své bráně. Šofér ZILu protestoval, že to nebylo fér, že měl zařazenou špatnou rychlost atd. Řidič Tatry jeho protest uznal a frajersky dodal, že ZILa přetáhne vždy, kdy si vzpomene.

A tak začal druhý pokus. Tatra vyla, ZIL hučel a mručel, ale pomaloučku táhl Tatra, které se bezmocně protáčela kola svým směrem. Byl těžší a měl široké pneumatiky, které na asfaltu tolik neklouzaly. Těsně před branou se lano přetrhlo a ZIL projel i přes zavřená vrata ven z kasáren. Z obou skupin řidičů byli okamžitě opět kamarádi a celou sobotu a neděli společnými silami opravovali pokrčený „čumák“ od ZILa a bránu do kasáren. Protože to byli většinou šikovní zámečníci a automechanici, zvládli věc tak perfektně, že v pondělí velitel nejen nic nepoznal, ale dokonce pochválil dozorčího útvaru, že nechal znovu natřít hlavní bránu. Dozorčí byl rád, že to dopadlo alespoň tak a veliteli raději nic zbytečně nevysvětloval.

Služba u radiolokátoru.

Když už jsme byli patřičně poučeni a proškoleni o nutnosti udržovat vojenské tajemství, bylo nám sděleno, že monstrum za trojímí ploty a maskovacími sítěmi není žádný objekt z vesmíru, ale protiletadlová raketová základna. Nejdříve nám bylo dovoleno obejít všech šest odpalovacích zařízení s raketami umístěnými v kruhu kolem velikého radaru s podivnými anténami. Nakonec jsme byli vpuštěni do podzemních úkrytů, kde se nacházelo řídicí stanoviště s obrazovkami a ostatní elektronikou. A začalo každodenní učení elektrotechniky a schémat zapojení souvisejících s funkcí tohoto komplexu. Zatím co my jsme studovali schémata ve dne v učebně, nebo sledovali na obrazovkách cvičné cíle, kamarádi z druhé rotý se po nocích učili přivázet a odvázet cvičnou raketu, nabíjet a zpětně ji vybíjet z odpalovací rampy. Plnit ji palivem a okysličovadlem, kterážto činnost se prováděla v maskách a v protichemickém obleku. Za každého počasí po setmění sundávat maskovací síť a před rozedněním je dávat zase zpět. Byla to činnost náročná nejen na fyzickou zdatnost, ale hlavně

na přesnost najíždění Zilů s návěsy. Později v zimě v dvacetistupňových mrazech a bohaté nadílce sněhu, která je na Vysočině běžná, byli na tom kamarádi jako Rusi někde na Sibiři. My si zatím hověli v teploučku a přítmí u obrazovek radiolokátoru. Teplo tam nebylo kvůli vojáčkům, ale kvůli elektronice, která za nízkých teplot nefungovala spolehlivě. Časem, až jsme byli přezkoušeni komisí a naše vědomosti byly shledány dostatečnými, jsme se rovněž zúčastňovali spolupráce při nočních cvičeních.

V zimě, když jsme zvládli svoje hromady sněhu, nám byla dána důvěra pomáhat i kamarádům s odhazováním jejich nadílky. V zimním období nám záviděli naši pohodu, ale v létě se situace obrátila. Zatím co oni se v přestávkách cvičného, nebo i bojového poplachu mohli pohybovat a povalovat na čerstvém povětří, nebo na slunku, my jsme museli sedět ve dne i v noci před obrazovkami v tmavých a hučících plechových bednách. Ven jsme vylézali poloslepí jako krtci. Po našem velkém reptání, že načisto oslepeme, nám bylo dovoleno navštívit vojenského očního lékaře v Brně a na základě jeho dobrozdání nám bylo písemně povoleno nosit sluneční brýle, kteroužto výsadu jsme frajersky využívali a dráždili s ní různé vojenské šarže.

S našimi důstojníky jsme se časem naučili žít, neboť jsme byli navzájem na sobě závislí. I když oni byli naši nadřízení, pochopili, že záleží na nás jakých výsledků dosáhne náš útvar a oni budou podle toho hodnoceni. Později, až jsme dobře ovládali systém radiolokátoru a udělali jsme si zkoušky na zastupitelnost, jsme mohli za ně zaskočit a oni mohli občas jet do Brna, nebo někam ke známým. Kamarád Ruda, jakožto televizní mechanik, měl klientelu nejen na důstojnických bytovkách, ale v celé dědině. Často musel „služebně“ zajíždět domů do televizní opravny v Olomouci, aby sehnal potřebné součástky do nefunkčních televizorů a na úpravy pro přijímání televizního signálu Vídně. Samozřejmě nikdy nezapomněl navštívit svou rodinu a snoubenku.

Služba u radiolokátoru už nebyla spojena se žádnou typicky vojenskou buzerací, ale dost se vlekla. Když už jsme byli dlouhou dobu pohromadě ve stísněném prostoru, docházelo částečně i k „ponorkové nemoci“ z nudy a monotónního opakování stejné činnosti. Naučili jsme se po vypnutí obrazovek okamžitě usnout na židlích s hlavou opřenou o panel. A na povel k bojové činnosti okamžitě pokračovat ve sledování. Jako změnu jsme radostně uvítali, když nás poslali do normální služby, nebo na nějakou práci do dědiny, nebo i na pole.

Domorodcům bylo divné, když poznali, že jsme normální většinou vyučení a někteří i jinak vzdělaní lidé, proč jsme zavřeni za ostatními a elektrikou nabitými dráty. Vymýšleli jsme si různé verze a legendy, ale časem se stejně rozneslo, co se v objektu nachází. Místní kovář, ke kterému chodili šoféři s opravami různého ruského náradí, se dokonce v hospodě chlubil, že bez jeho výrobků by raketová základna za dědinou nebyla bojeschopná. Postupně si na nás lidé zvykli a měli jsme trochu lepší pověst než předešlá skupina vojáků z PTP, kteří kasárna i bytovky stavěli. Poslední skupinku jsme ještě zastihli.

V těch letech už PTP končily a v jejich řadách už nebyli faráři a politicky nespolehliví, ale většinou jen vojáci, kterým se na vojnu moc nechtělo, nebo nastupovali na vojnu až po výkonu trestu, nebo měli nějaký jiný konflikt se zákonem. Jeden z nich dokonce sloužil v cizinecké legii a potom se vrátil do republiky. Vyprávěl nám o výcviku v legii podobné historky, které bylo možno asi po desíti letech vidět ve filmu „Pahorek“. Asi půl roku do našich kasáren dojížděli traktorem pro jídlo a dodělávali bytovky pro důstojníky.

Zřejmě erár moc nemilovali, protože po nich zůstaly různé kolaudační závady. Jako například komín, který neměl díru nebo vodovodní potrubí, kterému chybělo asi metr trubky ke kohoutku a jiné vychytávky, na které postupně docházeli noví obyvatelé bytovek. Kromě nevalného náhledu domorodců na armádu zůstalo po nich v dědině několik svobodných matek. Rovněž pro několik mých kamarádů místní známosti později skončily dožitím, neboť se v dědině oženili a zůstali tam natrvalo.

Symbióza vesnice a kasáren byla založena na tom, že důstojníci a kasárna byli odkázáni na služby řemeslníků a lidí z dědiny. Jako protislužba byli vojáci, kteří nebyli momentálně ve službě, posíláni na různé práce v dědině nebo v JZD. Bylo to výhodné pro obě strany. Vylepšovaly se důstojnické domácnosti a kasárna a my jsme celkem rádi udělali kus práce mimo kasárna a dostali jsme navíc vždycky pořádnou svačinu včetně piva a podobných tekutin. Bohužel já jsem si těchto výletů užil velmi zřídka, neboť jsem byl málokdy mimo pohotovost. Těšil jsem se, že až budu mazákem, bude lépe.

Bohužel, jako bažanti k nám narukovali vojáci s kulturně-hudebními ambicemi, z nichž byla vytvořena hudební skupina, která byla politrukem vysílána na různé kulturní akce, a nám hudebním nevzdělancům zůstala jen služba u „milovaného“ radiolokátoru. Ke cti našim bažantům je třeba podotknout, že svých výhod moc nezneužívali a snažili se, aby nevzbudili naši nelibost. A tak jsme spolu docela vycházeli.

Protichemická příprava

Občas, abychom měli alespoň nějakou změnu, byly vyhlašovány chemické dny. To se potom veškerá činnost konala v maskách. Tyto radovánky byly vymyšleny na různých štábech, neboť v období studené války byl chemický nebo radioaktivní útok stálým strašákem, kterým se vzájemně častovaly obě strany. Časem nám tyto otravné události zevšedněly a ukrývali jsme se různě, abychom mohli sundat tu gumovou ohavnost z tváře. Kuchaři jednou vytrestali celý útvar tím, že striktně dodrželi předpis a vařili v maskách, jelikož „nemohli“ sundat masku ani při ochutnávání, osolili jídlo tak důkladně, že bylo nejedlé. Příště jim raději velitelé udělovali různé úlevy.

O to radostněji trvalo velení na tom, že ostatní budou dodržovat chemický poplach důkladněji. Prohledávání různých skrýší, kde se vojáci a nižší šarže při poplachu ukrývali, bylo dosti náročné. Proto velitel zavolal chemika oddílu, kterému nikdo neřekl jinak než „Yperiták“ a nařídil mu všechny místnosti důkladně vykourit slzným plynem. Ten vzal velkou dýmovnici a chodil s ní jako kostelník s kadidlem po všech místnostech v kasárnách. Samozřejmě jsme si pobřečeli všichni, neboť většina měla ventilek v masce podložený sirkou a maska byla nefunkční. Horší bylo, že slzák dobře nasákl i do zelených vojenských dek na světnicích a ani přes usilovné větrání nešel ven, a tak jsme skoro týden každé ráno všichni brečeli, jako kdyby nám pomřel celý Generální štáb i s vedením Varšavské smlouvy.

Do této patálie přišly prověrky operátorů na vedení nařízené z armády. Samozřejmě s očima plnými slz jsme toho moc neviděli a z cvičných cílů jsme nic nechytily. A když jsme náhodou viděli nějaký velký cíl, třeba civilní linku, tvrdili jsme unisono, že nevidíme nic. Prověrky dopadly zle, důstojníci a velitel útvaru byli na nás patřičně rozezlení, neboť byli nahoře velmi mínusově ohodnoceni. Informaci nám donesli spojaři, kteří měli rovněž škodolibou radost z velitelova debaklu. Od té doby při chemickém poplachu Yperiták vykuřoval velice decentně, nebo někdy na to „zapomněl“ úplně.

Karibská krize

Toto období, kdy byl k celosvětovému konfliktu jen krůček, proběhlo rovněž během mé základní vojenské služby. Nebyla to žádná radostná událost.

Po celou dobu jsme měli ostrou bojovou pohotovost. Budovy byly zatemněny, po ubytovacím prostoru byly nataženy hasičské hadice. Všechna auta byla naložena a nachystána k odjezdu, šoféři spali v autech. Všechny rampy byly nabitě ostrými. Obsluha radiolokátoru byla několik dnů neustále uvnitř kabin. Důstojníci na velitelském stanovišti se více než na sledování leteckého provozu dívali na vídeňskou televizní stanici, kde ukazovali americké a ruské lodě, jak se k sobě blíží u Kuby. Důstojníci k nám byli kamarádštější, neboť jim bylo jasné, že v případě leteckého útoku máme obojí stejnou šanci - čtyřicet minut života po prvním výstřelu. Když krize pominula, velice jsme si všichni oddechli.

V poslední době se stále diskutuje možnost výstavby podobného zařízení někde v Brdech. Všelíjací odborníci a hlavně politici se snaží dokázat jeho výhody a neškodnost a nevím jaké vlastnosti. Jiní zase tvrdí opak. Jisté je, že centimetrové záření z antén tohoto monstra není nikterak vhodné pro jakýkoliv organismus.

Uvedu několik příkladů. Odborníci na výkonové zdroje tohoto elektromagnetického záření nám neustále zdůrazňovali, jak je důležité, aby byly důkladně zavírány plechové dveře skříní s vysílači. Moc jsme tomu nevěnovali pozornost, až jednou v létě jsme pozorovali mouchy, které proletěly přes škvírku nedovřených dveří a okamžitě spadly k zemi. A tak jsme řeči o škodlivosti záření na zdraví a potenci začali brát vážně.

Další příklad. Kamarád měl krásné tranzistorové rádio Orion. Jednoho dne si sedl na 500 m vzdálené místo a ve volném čase se opaloval a poslouchal, jak krásně hraje Radio Luxemburg. Pouze do té doby, kdy jej náhoda lízl paprsek z antény a rádio zůstalo potichu. V opravně kroutili hlavou nad tím, jak mohlo dojít ke spálení vstupního tranzistoru, jako kdyby přijímač zasáhl elektrický výboj.

Jeden z techniků radiolokátoru tvrdil, že pozná na dálku, kdy radiolokátor vysílá. Vsadili se s ostatními techniky a do asi kilometr vzdáleného místa na poli natáhli drát polního telefonu a on měl hlásit, jestli je vysílač zapnutý, nebo ne. Sázku vyhrál, neboť fungoval jako indikátor zapnutí - na sto procent! Ostatní tak citliví nebyli. Výkon tohoto ruského zařízení byl totiž takový, že když se položila dva metry před anténu obyčejná zářivková trubice, tak se při zapnutí vysílače jasně rozsvítila.

Jsem si jistý, že nová zařízení mají ještě větší výkony. A navíc radiolokátory byly a jsou „oči armády“ a budou vždy prvními cíli, které musí být případným nepřítelem zneškodněny. Samozřejmě jakýmkoliv nejrychlejším způsobem!

Třicítkáři

Nebyli to žádní postarší rekruti v tomto věku, ale četa kanonýrů vybavená protiletadlovými dvojčaty ráže 30 mm, sloužícími pro ochranu objektu proti nízkoletícím cílům. Občas jsme měli možnost je pozorovat při nácviu obsluhy těchto zbraní. Ke svému výcviku toho moc nepotřebovali. Vytlačili svoje kanónky z garáží a na povel velitele „K boji!“ v několika vteřinách z nich stáhli ochranný obal. Jeden z obsluhy uchopil hlavně jako páku, oběhl dokola a kanónek si sedl na zem a kolečka se sklopila do stran. To už na něm seděl střelec, a obsluha

během několika dalších vteřin zasunula z obou stran pásy s náboji a natáhla závěry. Střelec pomocí dvou koleček ovládajících elektrická serva dokázal bleskurychle namířit hlavně tak, že sledovaly letící cíl.

Jednou se mi poštěstilo, že mně dovolili si sednout na místo střelce. Bohužel moje vystoupení dopadlo neslavně. Při mých nekoordinovaných pohybech hlavně bylo štěstí, že jsem některou z nich neohnul.

Na střelby jezdívali třicítkáři až někam do Kežmaroku. Většinou skončili velice dobře. Obzvláště jeden velitel družstva byl extratřída. Až po několika dnech z nich vypadlo, co zase provedli. Na střelnici se nejdříve střílelo na pohyblivé makety tanků, což byla pro ně úplná brnkačka. Horší to bylo při střelbách na letící terč, což byl tak zvaný pytel tažený lanem za letadlem. Ale i to zvládli celkem dobře. Když už se chystali k odjezdu ze střelnice, přijel gazík se šoférem a z něj vyskočil důstojník v modré letecké kombinéze a jadrnou slovenštinou pronesl asi následující řeč: „Kde je ten somár, čo strielal ako posledný? Já ho zahluším, rozdrapím mu hubu, nakopem mu do...!“ A ještě mnoho dalších nepublikovatelných vyhrůžek, čo s ním porobí, se z něj neustále sypalo. Velitel našich třicítkářů se opatrně zeptal, co ho tak rozpálilo do běla. „Já sa na to vy..., veď ten somár ma skoro zostrelil, já ho zabijem...“ a tak pořád dokola. Když se jej podařilo trochu uklidnit a společně zapili výsledky střelb, konečně z pilota vylezlo, že už mnohokrát létal s terčem. Často přistál i s nepoužitým, občas přeletěl šrapnel i okolo něj, ale aby mu terč někdo načisto rozstřílel a nakonec mu ustřelil lano těsně za letadlem, to se mu ještě nestalo. Uznal, že střelec byl opravdu machr. Dlouho do noci trvalo, než se pilota podařilo za pomoci mnoha lahví alkoholu uklidnit a dovézt zpátky domů. Jelikož se podařilo mimořádnou událost více-méně ututlat, byl vojín Jeníček nejdříve formálně kázeňsky potrestán a pak povýšen na svobodníka. Při příštích střelbách byl zase výtečný, ale jelikož byl předem velitelem varován, že v případě další exhibice půjde rovnou do basy, střílel raději všechny rány jen do terče, za což mu na výložkách přibyla další frčka. I když byl opravdu machr, zůstal normálním sympatickým vojákem, i vůči bažantům, až do konce vojny.

Přesun komplexu na záložní stanoviště

I když se předpokládalo, že protiletadlový útvar nemá v případě ozbrojeného konfliktu moc šancí na přežití, bylo určeno záložní stanoviště, na které bychom se měli s technikou přesunout.

A tak nadešel den „D“ kdy byl vyhlášen poplach s výjezdem. Všechna auta vyjela z garáží, včetně těch, které byly během roku na špalkách a šofěři je museli akorát leštit. Byly odmontovány všechny odpalovací rampy, smotány všechny kabely propojující celý komplex, z podzemí byly tahači T 141 vytaženy všechny kabiny s řídicí technikou a všechny elektrocentrály. Z kabiny vysílačů byly za pomoci autojeřábu odmontovány antény a uloženy na vlek. Rovněž kabina s vysílači byla zapřažena za tahač Tatra 141 a vyjelo se. I silné tahače měly co dělat, neboť některé vleky „bolšoj sovětskoj techniky“ měly i 20 tun. Kolona, která měla asi 20 vozidel s vleky a návěsy, spíše připomínala stěhování cirkusu, nebo velkého zábavního parku.

Ani v minulých dobách, kdy nebyly žádné špionážní družice, by taková "spanilá jízda" neprošla bez povšimnutí, a v případě konfliktu bychom stejně daleko nedojeli. Jako záložní řidiči byli použiti všichni důstojníci i vojáci včetně mne, kteří měli nějaký řidičák a uměli nějaké auto uvést do pohybu. Po několika kilometrech velitelé usoudili, že je čas se vrátit

domů, neboť nechtěli riskovat. Dojet na záložní postavení a zůstat zapadlí někde v polích by vůbec nebylo rozumné. Po dojetí do kasáren jsme zase zajeli do svých krytů, dali všechno na původní místa a znovu rozvinuli a zapojili kilometry kabelů. Všechno šlo dobře, ale signál cíle jaksi nechodil, kam měl. Když technici nemohli celý den závadu objevit, byli povoláni odborníci ze servisního útvaru a ti po dalším dnu zjistili, že závada je v jednom teňoučkém koaxiálním kablíku, na který asi během manipulace někdo šlápl a ten střídavě fungoval a potom zase ne. Další výjezd jsme už nezažili a velení armády změnilo rozkaz v tom smyslu, že náš západní útvar bude v případě konfliktu bojovat do poslední minuty a po vystřílení munice opustíme techniku, která bude zničena. Pokud k útěku zbude nějaký čas?

Prakticky každý měsíc probíhaly kontrolní проверки pořádané nadřízenou brigádou, nebo až z armády. Občas nás navštívil i nějaký ruský expert. Jako operátoři jsme z toho až takový strach neměli, protože neustálými cvičnými a bojovými poplachy jsme se náležitě vytrénovali. Navíc minimálně jednou týdně startovalo ze Západního Německa nějaké německé nebo americké letadlo, které letělo kolmo na hranici, jakoby chtělo přes Šumavu přeletět československé hranice. Těsně před hranicí se stočilo a pokračovalo podle hranice směrem k Chebu, aby se opět vrátilo na své letiště. Jelikož nikdy nebylo jisté, jestli opravdu nepřekročí hranice Československa, měla pohotovost celá protivzdušná obrana i stíhací letectvo. Bylo samozřejmé že, pokud bylo letadlo vybaveno potřebnou technikou, mohlo zjistit všechny frekvence našich radiolokátorů a ostatní parametry, které byly jinak přísně tajné.

Mimo těchto ostrých pohotovostí jsme velmi často sledovali lety našich stíhačů při jejich cvičných startech v Přerově, které probíhaly hlavně v noci. Pro případ, že nebylo vhodné počasí na létání, byl radiolokátor vybaven zařízením zvaným imitátor, které dokázalo elektronicky vyrobit signály letadel s různými dráhami a způsoby letů, všemožných rušení a podobných „radostí“. Pomocí imitátoru šlo také přesně změřit, jak jsou operátoři přesní ve sledování a navádění. Pokud byl některý operátor na vycházce a vypil nějaké pivo, nebo něco ostřejšího, tak ať se snažil, jak chtěl, byly druhý den jeho chyby daleko mimo toleranci. A tak, jestli jsme nechtěli jít před prokurátora za narušení bojové pohotovosti, moc jsme si nemohli dovolit popíjet.

Ostré střelby

Jelikož byly československé vojenské prostory malé na ostré střelby zbraní, které měly dostřel několika desítek kilometrů, jezdilo se jednou ročně do SSSR, nyní Kazachstánu, kde je ve stepích místa víc než dost.

A tak jednoho dne v září 1964 jsme vyfasovali kompletně novou kopřivovou uniformu, takže rozdíl mezi bažanty a mazáky se dal určit jediné podle hodnot. Sbalili jsme si předepsané věci a odjeli na nádraží do Brna. Tam se k nám přidali nějakí důstojníci z brigády a odjeli jsme všichni rychlíkem do Čierné při Čope. Tam jsme přesedli do lůžkového vagónu, který nás měl dopravit do Moskvy.

Při přejezdu přes Karpaty byla krajina podobná jako na Slovensku, akorát kolem trati bylo vidět více drátěných plotů a různých vojenských objektů. Při vjetí na Ukrajinu byla krajina mnohem rovnější a širší. Vzdálenosti mezi městy se prodloužily. Většina vesnic byla mezi poli dále od trati. Kolem trati byly většinou aleje stromů, takže do krajiny nebylo stejně moc vidět.

Další změna proti naší železnici byla v tom, že vlak po širokorozchodné trati jel rychleji a klidněji. Pokud byla na trati nějaká vyhybka, nebo strážní domek, vždy před ním stála ve vzorném pozoru s praporkem nějaká ženština. Na rozdíl od našich drah, kdy ospalý „vechtr“ vylezl z domku, až když bylo vidět už jen koncová světla vlaku.

Také těžkou práci při údržbě trati dělaly většinou ženy. Chlap tam býval většinou jen jeden, s brigádyrkou na hlavě. Zpočátku nám to bylo divné, ale časem jsme si zvykli. Zřejmě po dvou přechodech válečné fronty moc chlapů na Ukrajině nezůstalo, a ti kteří zůstali, nebyli vhodní pro práci. Rovněž jako průvodčí v našem vagónu byla babka děžurná, která se starala o provoz vagónu a vařila nám na samovaru velice dobrý ruský čaj.

Jíst jsme chodili do jídelního vozu, který byl na druhém konci vlaku. Při procházení vlakem jsme se potkávali s obyčejnými lidmi, kteří byli vůči nám velmi vstřícní. Obzvlášť Ukrajinci, kteří byli někdy v Československu, se chtěli stále družitišja. Výhodou bylo, že jsme se s nimi dokázali dobře domluvit.

Na ruském území byla krajina ještě monotónnější, vesnic ještě méně. Od města k městu většinou více než sto kilometrů. Místo polí přibýly březové lesíky. Když to pokračovalo i druhý den pochopili jsme, že Rusko je "balšája zemlja" a všechno je tam jakési větší.

Konečně jsme po dvou dnech dojeli k Moskvě. Asi hodinu jsme projížděli její periferií, samé domečky, zahrádky, jako když projíždíš zahrádkářskou kolonií, jenom asi stokrát zvětšenou než u nás. Potom různé továrny, podniky a obytné čtvrti. Konečně jsme se dostali na nádraží do centra. Tam jsme měli dosti času, protože náš vagón mezitím přetáhli na jiné nádraží a připojili k jinému rychlíku, který měl vyjet až večer. Autobus nás dovezl až do centra Moskvy. Tady jsme měli možnost si prohlédnout Krásnuju ploščad' s jejími pamětihodnostmi. Včetně velíhogo Lénina v jeho mauzoleu. Spíše než parádní střídání stráží jsme obdivovali strážného, kterého některý z místních mamlasů trefil skobičkou do tváře. Strážný tam stál stále jako socha až do vystřídání a kapky krve tekoucí mu na uniformu jej vůbec nerozhodily.

V obchodním domě GUM jsme utratili pár rublů kapesného za nějaké blbosti a potulovali jsme se po centru až do doby odjezdu. Samozřejmě pro důstojníky, kteří měli rublů daleko víc a věděli, za co je mají utratit, byla návštěva náročnější. Při tom docházelo k různým zajímavým situacím.

V Rusku byla, je, a asi nadále bude veliká záliba ve voňavkách, dokonce i v mužské populaci. Proto byly na různých nárožích instalovány bedýnky s nápisem „DUCHI“. Jednoho ze staříckých majorů, který rusky neuměl, velice zajímalo co v té skřínce je. Jeho mladší kolegové mu škodolibě poradili, ať obětuje půl rublu a jde si ducha koupit. Major, který byl pomenší postavy, vhodil do automatu 50 kopějek a zmáčkl knoflík. Z automatu se mu přímo do obličeje vyvalil gejzír ruské voňavky. Milý major byl nejen velmi překvapený, ale momentálně i poloslepý, a tak zakryl otvor v automatu brigádyrkou, takže zbytek zaplacených duchů měl v ní. Jeho kolegové s ním potom nechtěli sdílet jeho kupé a dokonce usilovali o vyhození jeho čepice z vlaku. Ještě dlouho po návratu, i přes několikeré čištění, byla jeho brigádyrka cítit kvalitním sovětským „duchem“.

Večer se náš vlak rozjel z východního nádraží na další cestu na východ. Krajina byla stále liduprázdnější a dřevně s typickými dřevěnými domky vystřídaly domky chudší, ztrácející se ještě dále od trati. Rovněž vozy s cestujícími, kterými jsme procházeli, se značně lišily od

rychlíkových, kterými jsme přijeli my. Byly to sice lehátkové vozy, ale nebyla zde žádná kupé, ale celý vagón byl vybaven dřevěnými prýčkami na tři patra nad sebou a cestovali v nich obyvatelé vesnic, někteří i se svými domácími zvířaty. Z prýčen do uličky trčely jejich bosé nohy. Chvilími jsme si připadali jako někde v Indii, neboť cestující byli povětšinou asijského typu. K nám se chovali odměřeně a nám nezbylo, než se chovat stejně. Na každé zastávce se k vlaku sběhl chumel místních lidí, kteří za velmi nízké ceny nabízeli nějaké zboží z domácí produkce.

Kromě oficiálních cestujících bylo v těchto končinách zvykem, že na střeše vlaku jedoucího asi 80 – 90 kilometrovou rychlostí se na černo vezli mladíci, kteří se potřebovali dostat do sousedního 100 až 200 kilometrů vzdáleného města na taneční zábavu. Kolik z nich občas nedojelo, jsme se od průvodčí, která je marně zaháněla, nedověděli. Projeli jsme hodně větších měst a městeček nacházejících se na východ od hlavního města, když se naše cesta stočila k jihu a v městě Saratov jsme přešli po asi tříkilometrovém mostě řeku Volhu. Vlak jel po mostě pomalu a pod námi se valily vody tohoto veletoku. Při pohledu na ně mne napadly myšlenky, jak asi proti tomuto proudu táhli naložené lodě burlaci? Jaká to byla otrocká práce!

Jako druhý se mi připomněl vtip, který jsem kdysi slyšel: „Víš, že sovětští hokejisti dostanou za vítězství na Mistrovství světa každý auto Volhu?“- „A co když nebudou mistry?“- „Tak dostanou také Volhu! Ale přeplavat!“ Při pohledu na toto množství valící se vody jsem pochopil, jak silná motivace to musela být, aby „Sborná“ byla stále nejlepší.

Po přejetí na asijskou stranu do Saratova byly všem posbírány fotoaparáty, které měli někteří sebou a ruským důstojníkem umístěny v zapečetěné bedně. Prý abychom nic nefotografovali ve vojenském prostoru. Podle našeho názoru to bylo proto, že tato část země byla značně ubožejší než krajiny v evropské části a nebylo zájmem pořizovat nějakou dokumentaci, která by pošramotila pověst SSSR.

Kus jižně pod Saratovem jsme na malém nádražíčku, v městečku Ašuluk, sestávajícímu z několika zděných budov obklopených hliněnými chýšemi, vysedli a dva malé ruské autobusy, podobné těm které jsou vidět na historických snímcích o prvních ruských kosmonautech, nás odvážely směrem na jihovýchod do stepi. Při této jízdě jsme pochopili, odkud vznikla průpovídka „jede jak Rus“. Řidič s námi ujížděl, co to dalo, přes muldy a písčné duny. Místy jel nesníženou rychlostí i po dvou železných pásech širokých asi půl metru, mezi nimiž byly metrové, nebo hlubší díry mezi kopečky písku. Kdyby se jen trochu minul, vyhrabávali bychom se z písku hodně dlouho, pokud bychom to vůbec přežili. Takovou šílenou jízdu mohly vydržet opravdu jenom ruské stroje, a to ne moc dlouho. Po celých padesát kilometrů cestu sledovalo potrubí, kterým se táhla voda z Volhy na polygon. Když jsme konečně dojeli, uvítaly nás ve stepi dva škaredé paneláky (známé i u nás po roku 1968) a asi pět dřevěných vojenských baráků. Paneláky byly pro ubytování obsluhy a ostrahy střelnice a baráčky sloužily jako přechodné bydliště pro ty, kteří na střelby přijeli. A bylo nás tam požehnaně: dva oddíly z Československa, vojáci z NDR, Rumuni, Bulhaři a ruské oddíly.

Po ubytování na klasických vojenských kavalcích jsme šli na první vojenskou menáž. Dnešní zastánci zdravé výživy by určitě jásali, neboť strava byla zaručeně přírodní, ale poněkud monotónní a skoro ke všemu byla „káša“ buď obilná, pohanková a kdoví jaká, nebo ruský chléb z vojenské polní pekárny. K tomu dost různé zeleniny občas i ovoce. Maso bylo většinou skopové a hlavně různé ryby na všelijaké způsoby, nejčastěji vařené, smažené, nebo v tomátové omáčce. Rybí polévka, kterou jsme měli několikrát, připomínala, že z ryby bylo

zužitkováno vše včetně vnitřností a vody, ve které ve Volze plavala. Mně jejich obyčejná strava vcelku chutnala a než trpět hladu, raději jsem všechno snědl a nebylo mně kupodivu z toho nic. Někteří mlsnější vojáci už po dvou dnech nostalgicky a s láskou vzpomínali na naši kasárenskou stravu. Zapít se to dalo čajem, nebo jejich minerálkou. Voda tekoucí z kohoutků byla teplá, protože měla dost času se ohřát v dlouhém potrubí vedoucím rozpálenou stepí. Pokud se jí někdo napil bez použití desinfekčních tablet, dostal v lepším případě řádný průjem.

Kuchařky i obsluha v jídelně byly samé ženské. Když jsme se nad tím podívovali, bylo nám kamarády z Ukrajiny vysvětleno, že to jsou buď manželky ruských praporčíků a nižších důstojníků, nebo děvčata z různých, dnes by se řeklo diagnostických ústavů, a případně kriminálů, kterým byla dána šance uplatnit se v sovětské společnosti, případně polapit nějakého sovětského vojáka za manžela. Družit'sja s nimi nělzja, protože jsou většinou zadány a případného zájemce by mohlo potkat něco nepříjemného někde v okolní stepi.

Po večeři jsme si chvilku popovídali s Ukrajinci, kteří se s námi kamarádili. Rovněž někteří Rusové byli hovornější, pokud nebyli přímo z Moskvy. Moskvané byli něco víc! Byli nafoukaní a protivní jako někteří jiní obyvatelé hlavních měst. Rumunům jsme nerozuměli a oni nám také ne. Sovětští vojáci z asijských republik drželi pospolu a nebavili se s nikým jiným. Takže na večerku jsme se těšili, abychom už byli konečně v posteli.

Ráno nás probudila ukrutná zima. Večer, když jsme ulehali, bylo 22 stupňů a ráno skoro k nule. Posnídali jsme „kášu“ na sladko a zapili čajem a odjeli na střelnici. Ve stepi byla na trsech trávy jinovatka. Bránu nám otevřel voják, který více než strážného připomínal baču. Byl oblečen ve velkém ovčím kožichu s velikým kloboukem na hlavě. Že je to strážný bylo poznat jen podle samopalu a klíčů, které měl od brány.

První den přezkoušeli naše vědomosti v dřevěném baráku, který sloužil jako učebna. My obyčejní vojáci jsme žádné problémy neměli. Horší to bylo se staršími důstojníky, kteří moc rusky neuměli a při střelbách měli velet rusky. Nakonec to skončilo kompromisem, protože většinou veleli slovensky s ruským přízvukem. Zkoušejícím byl důstojník původem z Ukrajiny, takže vše dopadlo dobře, protože se domníval, že naši důstojníci mluví nějakým západoukrajinským dialektem. Než jsme se nadáli, bylo k poledni a teplota opět vystoupala na svých obvyklých 32 až 35 stupňů.

Po návratu na ubikace a po obědě jsme měli volno, a tak jsme se chtěli vydat do stepi. Naši důstojníci i ruští vojáci nás varovali, ať se nevzdalujeme dál než na dohled od kasáren. Ale kamarád z Ukrajiny nás pozval, že se půjdeme podívat za čabanem. Mysleli jsme, že čaban je nějaký domorodý kouzelník, ale nakonec z toho vyplynulo, že jde o pastevce ovcí, který má svou jurtu kousek od kasáren. Šli jsme celkem rádi, i když z kousku bylo nakonec asi pět kilometrů. Ale co je to v širé stepi! Když jsme se konečně v horku a v písku, dotrmáceli k jeho obydlí, byli jsme se silami v koncích. Starý čaban přivítal našeho kamaráda, jako starého známého. Ten mu jako pozornost, donesl machorku (ruský tabák) a cigarety. Bača byl rád, že vidí někoho jiného než ovce. Pohostil návštěvu čajem a jakousi tekutinou z mléka. V jurtě měl jen to nejnutnější vybavení. Největším luxusem bylo tranzistorové rádio, které hrálo na petrolej. Ano rozuměli jste dobře! Na petrolej! Na petrolejové lampě byl na cylindru nasazen jakýsi radiátor s termočládky. Když se lampa rozsvítila, elektřina z termočládků napájela tranzistorový přijímač, který opravdu fungoval. Ptali jsme se bači, jestli se nebojí, že na něj něco spadne, neboť po cestě jsme viděli dost zbytků z raket a ostatní letecké techniky;

naši sběrači kovů by tu měli opravdový ráj, bohužel nejbližší šrotiště bylo vzdáleno několik stovek kilometrů.

Bača říkal, že ve stepi je místa dost, proč by mělo zrovna na něj něco spadnout. Dokonce je pro něho blízkost základny výhodná. Může si tam nakoupit, nebo něco ze stáda odprodat, a když je ve stepi bída o vodu může dojít za vojáky. Když se střílí, tak mu dají vědět, kde nemá pást. Ze stopadesáti ovcí je polovina kolchozních a polovina jeho. Dva velbloudi jsou také jeho vlastnictví. Liboval si, že si žije docela dobře a jeho dvě dcery dokonce studují v Moskvě. Při pohledu na jeho chudé hospodářství jsme si uvědomili, jak málo stačí člověku k životu a ke štěstí.

Zpátky jsme se po dalších dvou hodinách dotrmáceli celkem v pořádku. Během cesty jsme si uvědomili, že ztratit se ve stepi, není pro člověka z městské civilizace žádný kumšt a byli jsme rádi, že nás doprovázel někdo, kdo se tam aspoň trochu vyzná.

Druhý den ráno po budičku a snídani jsme opět odjeli do stepi na střelnici. Už nás nepřekvapilo chladné ráno, ani strážný převlečený za baču. Byli jsme zavedeni do komplexu, který byl celkem podobný našemu, ale byl asi trochu starší. Zde si nás opět vyzkoušel jakýsi sovětský důstojník, zda s tímto zařízením umíme zacházet. Rovněž naši velitelé předvedli, kterak jím jde „komandýrovka po ruskom jazyku“. Potom jsme sledovali co se ve vzdušném prostoru děje.

Postup střeleb probíhal asi podle následujícího scénáře. Větší vojenský letoun vynesl do vzduchu cíl. Byly to většinou vyřazené stíhačky, ze kterých bylo odmontováno vše, co nebylo nutné pro let tohoto vraku. Uvnitř byl namontován jednoduchý autopilot, který dokázal udržet cíl v určené výšce a umožňoval i jeho otočku. Dále tam bylo navíc dálkově ovládané destrukční zařízení pro případ, že by se všichni minuli a cíl by mohl uletět někam nad obydlené území. Rovněž rakety, kterými se střílelo, byly s prošlou lhůtou použitelnosti, takže místo rozebírání byly použity k cvičným účelům.

Při prvním průletu nad střelnicí byla proti cíli vystřelena raketa se zablokováním odpálením nálože a měřila se přesnost, jak se raketa přiblíží k cíli. Po obrátce byla na cíl vystřelena raketa, která jej měla zlikvidovat. Dopadlo to tak, že kamarádi, kteří stříleli před námi, mířili tak přesně, že raketa do cíle narazila a vychýlila jej z dráhy, takže nebyl ovladatelný a musel být samozničen. Po delším čase konečně vystartoval nový cíl pro nás. Zajištěná raketa od dalších sousedů jej naštěstí tentokrát jen těsně minula a po otočce jsme jej pohodlně sestřelili. (Protiletadlové rakety tohoto typu fungují tak, že asi 70 metrů před cílem automaticky exploduje šrapnelová nálož a zbytek paliva. Kužel střepin z nálože a zbytků rakety, který pokračuje směrem k letadlu, letoun spolehlivě zničí).

Když jsme měli svoje odsledováno a odstříleno mohli jsme konečně vylézt z kabin rozpálených sluncem a podívat se na starty raket u sousedů. Po startu se vždy ozvala ohromná rána, z trysky prvního stupně vyšlehl plamen a raketa se, za rachotu připomínající velmi blízkou bouřku, prudce rozjela po odpalovací rampě namířené do směru cíle. Po několika vteřinách letu ve výšce okolo 3000 m odpadl první stupeň a spadl do stepi. Raketa poháněná druhým stupněm dál stoupala ke svému cíli. Stopy kondenzačních par střely a cíle se k sobě přibližovaly, až bylo vidět obláček výbuchu a posléze slyšet vzdálené zaburácení. I když jsme mohli střelnici opustit, vydrželi jsme i ve třicetistupňovém vedru sledovat tento zajímavý ohňostroj až do konce střeleb.

Obdivovali jsme lidského genia, co dokáže ke svému sebezničení vynaleznout a zhotovit. (Tyto komplexy byly použity i ve Vietnamské válce a nadělaly Američanům mnoho škody, než se američtí piloti naučili létat v malých výškách. Ale i na tuto možnost byly vynalezeny další zbraně a tak pořád dokola.)

Další den jsme měli slavnostní nástup a vyhodnocení. Odpoledne jsme se sbalili a ruští šoféři nás odvezli autobusy zpět na nádražíčko, kde nás čekal náš vagón. Navečer jej připojili k jakémusi vlaku a my jsme se vraceli po cestě, kterou jsme před několika dny přijeli. Druhý den jsme byli v Moskvě, ale času na návštěvu města nebylo a za několik hodin jsme jeli dál. Během zpáteční cesty jsme už moc krajinu nepozorovali, spíše jsme se věnovali spánku a těšili se na návrat domů. V Čierné při Čope nám zase vyměnili podvozky ze širokorozchodné na normální trať. Drncání, kymácení vagónu a neustále projíždění přes výhybky na stanicích nám zvěstovalo, že jsme už v Československu.

Tak skončil náš výlet mimo hranice Evropy, do míst, kde se normální turisté nedostanou. V kasárnách jsme se sami slavnostně pasovali na „poradčenky.“ Takže jsme měli právo všude kibicovat a na případnou námitku „Nerad“, v Rusku jsi nebyl!“ jsme mohli hrdě odpovědět „Ja byl v Rosii i tóže Lénina ja eščo viděl!“

Vojenský metr a civilní trenýrovka

Nakonec bych se chtěl zmínit o jedné důležité věci a to bylo počítání času na vojně. Když jsme nastupovali, tak se zdálo, že ty dva kalendáře (730 dnů) ani nepřežijeme. Dalším datem, na které jsme čekali, bylo 365. Dále to bylo slavnostní lámání 300. To byla 3 metry dlouhá vymalovaná laťka slavnostně přelomena. Když 300 lámali naši mazáci, museli jsme být slavnostně nastoupeni po večerce na chodbě v nočních košilích se svíčkami přilepenými na helmách. Byl to opravdu důstojný okamžik!

Bohužel se tam nějak připlétl čerstvý politický poručíček, který měl zrovna dozorčího, a dělal z této tradiční recese, politickou a kdovíjakou záležitost a málem šikanu. Nejvíce jej asi naštvalo, když mu jeden z mazáků řekl, že oni to mají za 300, ale on za celý pytel kalendářů. Naši třístovku jsme slavili méně okázale, neboť politruk, který byl nedávno povýšen na nadporučíka, číhal na možnost, jak získat další skalp. Při 200 dnech do civilu byla ukončena „výroba metru“. V obchodě byla zakoupena 150 cm dlouhá krejčovská míra, jejíž čtverečky byly vybarveny podle jednotlivých dnů v týdnu a zapečetěny. Když zbývalo do konce vojny 150 dnů, byly slavnostně odpečetěny a sloužily k tomu, aby se každý den po večeri slavnostně odtrhl jeden centimetr a bylo zase blíž k civilu. V rámci boje proti buržoazním přežitkům v socialistické armádě, se občas stalo, že důstojníci někomu metr sebrali, ale postižený si velmi rychle opatřil nový.

Po střelbách jsme už byli supermazáci a do civilu nám scházelo asi třicet dnů. Vojenský metr už byl tak kratičký, že jej bylo škoda stříhat. Měli jsme to opravdu „za pár“. Většina už měla v šatně civilní oblek a po odchodu důstojníků z kasáren jsme pořádali „civilní trenýrovky.“ Byla to spíše zkouška, zda se ještě umíme v civilním oblečení pohybovat. Samozřejmě naši bažanti, kteří už byli mazáci, nám patřičně záviděli, než se za rok rovněž dočkali konce dvou let, které hodně lidí považuje za zbytečné a ztracené!?

Konečně nadešel ten den, kdy jsme oblečení v civilu nastoupili na auta, která nás odvezla na nádraží v Brně, a odtud jsme se rozjeli domů.

Je v povaze lidské paměti, že na špatné chvíle se zapomíná rychleji a ve vzpomínkách zůstanou jen lepší okamžiky. Myslím si, že je to dobře zařízeno!

Na místě, kde jsme sloužili, zůstaly pouze ubytovací budovy a velké garáže, které potom užívalo zemědělské družstvo pro přidruženou výrobu. Teď se tam předělávají dodávky VW na sanitní vozy. Místo, kde stával protiletadlový komplex, dávno zarůstá křovím a lesem.

Jen na podrobné družicové mapě lze ještě určit, kde stávalo monstrum, u nějž jsem strávil dva roky mládí.

Dovětek: Vojenská cvičení - Manévry.

Necelé dva roky po skončení vojny si na mne vojenští páni opět vzpomněli a pozvali mne na vojenské cvičení. Nastoupili jsme do Ostravy do kasáren na Hranečníku. Tam jsme byli oblečeni a posláni do Liptovského Mikuláše na tříměsíční přeškolení na důstojníky. Cvičení se konalo někdy v únoru až dubnu?? V Liptovském Mikuláši jsme byli nastěhováni do starých prvorepublikových kasáren u nádraží, abychom nekazili morálku ve vojenském učilišti v nových kasárnách. V kurzu jsme se sešli s bývalými kamarády z vojny i z jiných útvarů.

Naším vrchním velitelem byl stanoven podplukovník T. Nikolaj. A jeho zástupci nějací poručíci v záloze. S naším nejvyšším velitelem jsme se viděli akorát při ranním nástupu a někdy, když jsme jej viděli na dvoře. Byl to velice zajímavý pán, pardon, súdruh. Válčil ve Svobodově armádě, se kterou došel přes Duklu až na Slovensko. Zde se zúčastnil dlouhých těžkých bojů při osvobozování Liptovského Mikuláše, Martina a Vrútek. Podle vyprávění těch, kteří ho znali lépe, dost toho zkusil, a když měl náladu, dokázal o tom i vyprávět. Dosáhl až na hodnost generála, ale byl opakovaně degradován, neboť jakožto frontový voják řešil problémy po svém, někdy i s pistolí v ruce. Později byl v hodnostech předstihnut novými důstojníky, kteří už byli absolventy vojenských škol a lépe vyhovovali Čepičkovi a Lomskému.

Ukazatelem jeho nálady byla jeho brigádýrka. Pokud ji měl staženou do čela, vyhýbali se mu všichni vojáci, dokonce i někteří nadřízení důstojníci. Když měl brigádýrku posunutou do týla, chodili kolem něj i bažanti s rukama v kapsách, nebo jej jen ledabyly zdravili. Místní tvrdili, že několikrát vyházel celou místní hospodu včetně hospodského. Docela jsme tomu věřili, protože válka vždy zanechává na lidech neblahé stopy. Protože jsme jej nedráždili, jevil se nám jen jako starý unavený pán.

Náš program byl asi následující. Po budičku a symbolické rozcvičce, na kterou nás nehonil Nikolaj, ale jakýsi poručíček v záloze, jsme posnídali a nasedli do autobusů, které nás odvezly do Liptovského Hrádku – Mokradě, kde byly učebny, ve kterých nás školili, kromě toho, co jsme už věděli o dalších technických detailech radiolokátoru, raket a podobně. Něco jsme si ověřili i prakticky na různých trenažerech. Po obědě jsme ještě měli i nějaké hodiny, potom odpoledne nás autobusy odvezly zpět do kasáren, abychom stihli večeri. Po večeri jsme šli občas prozkoumat nějakou hospodu, nebo do kina, které se promítalo v učilišti, které se nacházelo v nových kasárnách vzdálených asi kilometr přes město. Těm nejodvážnějším se zalíbila hospoda ve vedlejší dědině Palúdzka, která měla několik výhod. Jednak byla poměrně blízko a měli tam dobré a poměrně levné pivo. Nikdo z důstojníků tam nechodil, protože to byla pravá slovenská krčma s drsnými místními štamgasty.

Jako všude jinde na Slovensku tam malá štamprlka byla ½ dl, velká 1 dl a ti otrlejší pili rum z 2 dl hořčičáků. Někteří kamarádi pocházející ze Slovenska se tam cítili velice dobře, my ostatní jsme vypili pár piv a zavčas jsme se dekovali domů, než se program v krčmě patřičně rozjede. Na večerku jsme byli doma, protože ráno jsme museli jet na přednášky a většině bylo trapné pospávat v učebně, kde se fundovaní vyučující snažili do nás něco natlačit.

Výjimkou mezi námi byli zmínění slovenští poručíci, kteří vždy odpoledne zmizeli domů. Jeden byl z nějaké dědiny poblíž a vždycky se ztratil, ani jsme nevěděli kam. Druhý, ten ambicioznější, byl odněkud z Vrútek a odpoledne nasedl do svého trabanta a odjížděl domů. Jednoho odpoledne se mu to skoro nepodařilo. Bylo to asi den po tom, kdy nás pořádně naštvál nějakou svou blbostí. Jeden naštvanější kolega - Košičan, když jsme šli kolem poručíkova trabanta zjistil, že mezi vojenským pomníkem a budovou, před kterou stál, je plac tak akorát na trabanta. Realizace plánu byla otázkou několika vteřin a pomoci šesti fest chlapů byl trabant zaparkován tak, že vpředu i vzadu bylo jen pár centimetrů. Milému poručíčkovi trvalo skoro dvě hodiny, než sehnal potřebný počet chlapů, kteří byli schopni vozítko vysvobodit. Většinou jich bylo málo a slabých, když šel sehnat další, předešli se mezitím ztratili. Po tomto incidentu dal už poručík s dalšími iniciativami pokoj a svého trabanta raději parkoval jinde.

Sobota a neděle byla volná, a pokud to měl někdo blíž, mohl jet domů. Protože vzdálenost mezi Liptovem a Valašskem je poněkud delší, jel jsem domů pouze jednou. Ostatní víkendy jsme trávili většinou potulováním po městě a blízkém okolí Mikuláše. Nebyl problém zajet autobusem do Dämenovských jaskyní nebo do některé dědinky, případně vylézt na nějaký kopec. Jednou kamaráda napadlo, že bychom se mohli podívat, jak vypadá lyžování na Chopoku. Tam jsme se nechali dovézt autobusem do Dämenovské doliny, potom lanovkou až nahoru. Jelikož jsme neměli žádné lyžařské vybavení a byli jsme obuti v kanadách, lyžování jsme se nezúčastnili. Zpátky do doliny jsme se vydali podle lanovky pěšky. Čekat na autobus, který měl odjezd až za dvě hodiny, se nám nechtělo a tak jsme se vydali na cestu zpět pěšky. Už v půlce cesty se nám jevilo naše rozhodnutí velice nerozumné, ale co se dalo dělat. Do kasáren jsme došli načisto ušlí o dvě hodiny později, než kdybychom počkali na autobus. Dnes když se podívám na tu štreku, tak bych ji neušel ani načtyřikrát.

Jan Surý